

MAHMUT VURAL

Hesap Uzmanları Kurulu Başkanı

29 Ekim 1923 tarihinde Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte her alanda olduğu gibi kamu maliyesi alanında da çağın gereklerine uygun modern bir sistemin kurulması yönünde adımlar atılmıştır. Bu yeni sistemin en önemli amacı, Türk Milleti'nin büyük fedakarlıklarla kazandığı ulusal bağımsızlığını iktisadi alanda da perçinlemek ve Türkiye Cumhuriyeti'ni çağdaş devletler arasında hak ettiği saygın konuma yükseltmek olmuştur. Nitekim bu durum Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından Şubat 1923'te toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde şu şekilde dile getirilmiştir: "Askerî ve siyasi zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar, eğer bunlar iktisadi zaferlerle taçlandırılmazsa, yaratılan zaferler sürekli olamaz, kısa bir süre sonra söner. Bu bakımdan, en güçlü ve parlak zaferimizin sağlayacağı bayındırlık yararlarını saptayabilmek için, iktisadiyatımızın, iktisadi egemenliğimizin sağlanması, güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması şarttır. Bundan sonra da pek mühim zaferlere kavuşacağız. Fakat bu zaferler süngü zaferleri değil iktisat ve ilim zaferleri ile olacaktır".

Cumhuriyetin ilk yıllarında iktisadi hayatta karşılaşılan en önemli sorunlardan biri de Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalan toplam 129,4 milyon liralık borcun 85,6 milyonunu ödemekle yükümlü bulunulmasıydı. Bu nedenle bu dönemde bütçenin sürekli olarak fazla vermesi amaçlanmış ve bu amaca da ulaşılmıştır. Bu dönemde gerek dış borçlanma imkanlarının kısıtlılığı, gerekse de dış borçlanmaya psikolojik olarak soğuk bakılması gibi nedenlerle bütçenin finansmanı vergi gibi iç kaynaklar ile sağlanmaya çalışılmıştır. Cumhuriyet döneminin ilk ve en önemli vergi reformu, yirminci yüzyılda hala varlığını devam ettiren Aşar'ın 1925'te tamamen kaldırılmış olmasıdır. Yine bu tarihte Ağnam Resmi de esaslı bir şekilde değişikliğe uğramıştır.

Aşarın kaldırılması ile hazine belki de en büyük vergi geliri kaleminden mahrum kalmıştır. Bu boşluğu doldurmak üzere çok daha ileri ve modern esaslar içeren yeni bir takım vergiler getirilmiştir. 1914 tarihli Temettü Vergisi'nin yerini alan Kazanç Vergisi ile Umumi İstihlak Vergisi ve ardından bunu tamamlayan Hususi İstihlak ve Eğlence Vergisi bunlar arasında sayılabilir. Daha sonra özellikle 1930-1940 yıllarında yaşanan büyük dünya ekonomik bunalımının neden olduğu olağanüstü harcamaların kapatılabilmesi için, İktisadi Buhran Vergisi getirilmiş, Kazanç Vergisi, Muamele Vergisi, Hayvanlar Vergisi düzenlenmiş ve Maliye Bakanlığı Kuruluş Kanunu kabul edilmiştir. İkinci Dünya Savaşını takip eden yıllarda savaşın neden olduğu finansman açıklarının kapatılması için bazı vergilerin oranları artırılırken Varlık Vergisi ile Toprak Mahsulleri Vergisi ve Gümrük Çıkış Vergisi gibi yeni vergiler yürürlüğe girmiş ve Belediye Gelirleri Kanunu kabul edilmiştir.

Cumhuriyetimizin bu ilk yirmibeş yıllık döneminde yeni ve modern bir vergi sisteminin kurulması yönünde gösterilen çabaların tam anlamıyla başarıya ulaştığını söyleyemeyiz. Bunun nedeni ise, bu dönemde yaşanan dünya çapındaki iktisadi ve siyasi olaylar nedeniyle oluşan olumsuz konjonktürdür. Bu olumsuz konjonktür bırakın vergi sisteminin geliştirilmesini, düzeltilmesini dahi engellemiş, getirilen yeni vergilerle sistem karışık, verimsiz ve gayri adil hale gelmiştir. Bu dönemde izlenen vergilendirme politikası, şartların da etkisiyle, belirli bir mali politikaya dayanmaksızın sadece hazinenin acil gelir ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olmuştur. Bu nedenle 1940'lı yıllarda vergi sisteminin yeniden düzenlenmesi bir zorunluluk halini almış ve bu zorunluluk Türk Vergi Sisteminin tamamen değiştirilerek çağdaş ve modern yeni bir sisteminin kurulması amacıyla Büyük Vergi Reformu çalışmalarının başlatılmasına neden olmuştur. Bu reform çalışmalarını yürüten ise Hesap Uzmanları Kurulu'nun kurucusu ve (1) kıdem numaralı Ali ALAYBEK Üstadımız ile o dönem İktisat Fakültesi'nde öğretim üyeliği yapmakta olan Prof. Dr. Fritz NEUMARK'tır.

Çağdaş Türk Vergi Sisteminin oluşturulmasına yönelik olarak yapılmakta olan Büyük Vergi Reformu çalışmaları sırasında, bu yeni sistemin oluşturulmasına katkı sağlaması, sistemin topluma benimsetilmesi ve uygulama sonuçlarının denetlenmesiyle uğraşacak yeni, farklı, bağımsız ve o tarihte Türk Bürokrasisinde örneği bulunmayan özel bir kuruma ihtiyaç olduğu gündeme gelmiştir. Bu özel kurumun mensupları, mesleki bilgi ve ihtisas sahibi, modern vergileme ilkeleri ile denetim tekniklerini bilen, siyasi ve mali etkilerden uzak bir şekilde görevlerini tam bir tarafsızlık ve dürüstlikle ifa edecek elemanlardan oluşmalı ve gelişmiş batı toplumlarındaki örneklerine uygun hatta daha ileri bir vizyona sahip olmalıydı. İşte bağımsız Türk Kamu Maliyesinin geleceğini çizmeye aday bu kuruma olan ihtiyacı karşılamak üzere 29.05.1945 tarihinde, 4709 sayılı Özel bir Kuruluş Kanunu ile Hesap Uzmanları Kurulu kurulmuştur.

4709 sayılı yasa incelendiğinde, ülkenin mali otoritesini temsil etmeleri nedeniyle Hesap Uzmanlarının seçkin ve her türlü siyasi ve mali etkiden uzak bir şekilde özel bir statü ve güvenceye sahip olarak çalışmalarının amaçlandığı açık bir şekilde görülebilir.

Bilindiği üzere 1950 yılı Türk vergiciliğinde bir dönüm noktası olmuştur. Hesap Uzmanları Kurulu'nun kurulmasından hemen sonra hayata geçirilen vergi reformu ile Türk Vergi Sistemi çağdaş bir nitelik kazanmaya başlamış ve o dönemde pek çok Avrupa ülkesinde dahi görülmeyen yapısal değişiklikler yaşanmıştır. Hesap Uzmanları Kurulu'nun bu büyük ve bugünkü vergi sistemimizin de omurgasını oluşturan vergi reformuna olan katkısı sadece hazırlanması aşamasında yapmış olduğu çalışmalar ile sınırlı kalmamış, aynı zamanda yürürlüğe giren kanunların ilgili kesimlere tanıtılması, maliye teşkilatının eğitilmesi, sanayici ve ticaret erbabının bilgilendirilmesi ve uygulamada çıkan sorunların giderilmesi konusunda yapılan tüm çalışmalar da Kurulumuz tarafından organize edilerek başarıyla uygulanmıştır. Kurulduğundan günümüze Hesap Uzmanları Kurulu, Özel Kuruluş Kanunundaki hükümler doğrultusunda, Maliye Bakanlığının üst düzey denetim ve danışma birimi olarak doğrudan Bakana bağlı bulunmakta ve Hesap Uzmanları da Bakan adına görev yapmaktadır.

Hesap Uzmanları Kurulu kendisinden beklenen bu özel ve önemli, özel ve önemli olduğu kadar da zor görevleri başarıyla yerine getirecek mensuplarını hiç bir kurumun gösteremeyeceği özen ve dikkatle seçmektedir. Hesap Uzmanı olmaya aday olan kişiler iki aşamalı yarışma sınavı ile seçilmekte ve sınavda başarılı olanların sosyal yapıları ve kişilikleri ile ilgili çok titiz araştırmalar yapılmaktadır. Bu sınav ve araştırmalar sonucunda Hesap Uzmanı olabileceği düşünülenler Kurul'a Hesap Uzman Yardımcısı olarak alınmaktadır. Kurul'da ilk üç yıl içinde geçen süre muavinlik dönemi olarak değerlendirilmekte ve bu süre içinde Dünya Bankası tarafından da dile getirilmiş olan çok sıkı bir teorik ve uygulamalı meslek içi eğitim verilmektedir. Bu çok uzun, çok yorucu ve çok özverili eğitim ve yetiştirme sürecinin sonunda adaylar iki aşamalı bir yeterlik sınavına tabi tutulmaktadır. Bu sınavda da başarılı olabilenler üçlü kararname ile Hesap Uzmanı olarak atanmaktadır.

Hesap Uzmanları Kurulu 59 yıldır hiç tavizsiz bir şekilde sergilemiş olduğu bu seçkin ve ayrıcalıklı olma tavrı nedeniyle gerek Türk Kamu İdaresi'nde gerekse de Türk Özel Sektörü'nde yeri doldurulamaz bir konumdadır. Hesap Uzmanları Kurulu çağdaş, ilerici, değişimleri kavrayan, geleneklerine bağlı, erdemli, saygın, hukuka ve üstünlüğüne inanan ve sonuna kadar bağlı, devletine ve milletine hizmet etme sevdalısı ve beyinlerinde "tüyü bitmemiş yetimin hakkını yedirmeme" düsturu ve azmiyle çalışan seçkin Hesap Uzmanları'nın yetiştiği kutsal bir yuvadır.

Bu yuvadan yetişmiş olan kişileri dün olduğu gibi bugün de siyasetin, bürokrasinin ve özel sektörün zirvelerinde görebiliriz. Örneğin şu anki Maliye Bakanımız Sayın Kemal UNAKITAN, Maliye Müsteşarımız Sayın Hasan Basri AKTAN, Gümrük Müsteşarımız Sayın Nevzat SAYGILIOĞLU Hesap Uzmanı kökenlidir. Bunun dışında bürokrasinin tepe noktalarında kilit görevlerde bulunan ve Hesap Uzmanları Kurulu'ndan yetişmiş çok sayıda

Müşteşar Yardımcısı, Genel Müdür ile SPK ve Kamu İhale Kurulu gibi özerk kurul üyelerini de görebilirsiniz.

Ayrıca yıllardır Türk ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunan ve Türk Özel sektörünün gelişmesinde lokomotif rol oynamış büyük şirket ve finans kuruluşlarının yönetim kurullarında ve en üst kademelerinde de burada isimlerini sayamayacağımız kadar çok Hesap Uzmanı kökenli yönetici bulabilirsiniz.

Hesap Uzmanları Kurulu sadece bürokrat ve üst düzey yöneticilerin yetiştirildiği bir yuva da değildir. Bu yuvada Hesap Uzmanlarının sadece mesleki bilgi ve becerilerini değil aynı zamanda kişisel ilgi ve kabiliyetlerinin geliştirilmesine de özel bir önem ve imkan verilir. Bu nedenle Hesap Uzmanları Kurulu'ndan yetişmiş ünlü şair, bestekar, öykü ve roman yazarı ile ressamalara da rastlamak mümkündür. Örneğin, ünü Türkiye sınırlarını aşmış, elli yılı aşkın sanat yaşamını çok sayıda eserle süslemiş, eserleri tiyatro, sinema ve radyoya uyarlanmış, Fransız-Türk Kültür Derneği'nin Büyük Roman Ödülü, Mühsin Ertuğrul Oyun Ödülü, Yunus Nadi Öykü Ödülü, Haldun Taner Öykü ödülü gibi ödüllerin sahibi Erhan BENER üstadımız. 1983 YAZKO Şiir ödülünü kazanan Celal PAMUKÇU üstadımız. TRT repetuarına alınmış çok sayıda bestesi olan ve aynı zamanda keman sanatçısı Oğuz ŞENLER üstadımız. Grup Pentür'ün üyelerinden olup, başarılı çalışmaları ve sergileri ile adından söz ettiren ressam Suzan KIZILYALLI üstadımız. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin 100. yılı dolayısıyla Mülkiyeliler Marşı'nı mandolin-gitar quarteti ve koro için besteleyen Galip Doğan İDİL üstadımız ve ismini sayamadığımız daha pek çoğu...

59 yılı aşan hizmet döneminde Hesap Uzmanları Kurulu, hem ülke çapında üst düzey vergi denetimi gerçekleştirmiş, hem de vergi politikalarının belirlenmesi çalışmalarına katılarak çağdaş vergi sisteminin oluşumunda ve topluma benimsetilmesinde etkin bir görev üstlenmiştir. Vergi incelemelerinin yanısıra, deneyim ve bilgi birikiminin verdiği imkanla ekonomik ve mali yaşamdaki gelişmelere uygun olarak Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu, Bankalar Kanunu, Sigorta Şirketlerinin Kuruluş ve Murakabesi Hakkında Kanun, Petrol Kanunu, Maden Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, Finansal Kiralama Kanunu, TRT Gelirleri Kanunu gibi Kanunlar uyarınca çeşitli alanlarda özel ihtisası gerektiren inceleme ve araştırmalar yapan uzman bir denetim kuruluşu kimliğini de kazanmıştır.

Özellikle son dönemlerde ülke gündemini ve kamu vicdanını devamlı meşgul eden yolsuzluk olayları ile usulsüz bankacılık işlemlerinin açığa çıkarılmasında da Hesap Uzmanlarının büyük katkıları olmuştur ve olmaktadır. Halen çok sayıda Hesap Uzmanı TBMM Yolsuzlukları Araştırma ve Soruşturma Komisyonlarında başarıyla görev yapmakta ve yıllardır yolsuzluk olaylarına karşı hukuki çerçevede, tarihi bir sorumluluk altında ve büyük bir özveriyle canla başla çalışmaktadır.

Bu vesileyle, geçmişte olduğu gibi gelecekte de devletimize ve milletimize büyük hizmetleri ve katkıları olacak Hesap Uzmanları Kurulu'nun dününe ve bugününe emeği geçmiş tüm üstad ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum, hayatta olmayanları da rahmet ve saygıyla anıyorum.